

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у серпні 2024 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

День державного прапора та День незалежності України

Президент України В. Зеленський відзначив державними нагородами культурних діячів до Дня незалежності. Серед них: президент Національної академії мистецтв України В. Сидоренко – орден «За заслуги» I ступеня; театральний діяч О. Крижанівський (помертньо) – орден «За заслуги» III ступеня; доцент кафедри Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого Т. Ялоха – орден княгині Ольги III ступеня. Почесне звання «Народний артист України» присвоєно артистці-солістці-органістці вищої категорії Національного будинку органної та камерної музики України В. Балановській, режисерові-постановнику Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка В. Жилі, артистці – провідному майстру сцени Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра О. Жураківській, солісту опери – провідному майстру сцени Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка С. Ковніру, артистові Київського квартету саксофоністів Національної філармонії України М. Мимрику, артистові Національного академічного оркестру народних інструментів України В. Овчарнику, професорові кафедри Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка Н. Пилатюку, бандуристові Т. Яницькому. Звання «Народний художник України» отримав художник, голова Житомирської обласної організації Національної спілки художників України В. Кондратюк.

22 серпня Президент України разом із першою леді вручив видатним громадянам відзнаку «Національна легенда України». Так, за визначні особисті заслуги у становленні незалежності України і зміцненні її державності, вагомий внесок у розвиток країни нагороди отримали одинадцятьох людей, зокрема,

живописець О. Дубовик і композитор І. Поклад. Посмертно премії удостоєно українського та вірменського кінорежисера і сценариста С. Параджанова та н. а. України Н. Матвієнко.

23 серпня у Києві в Національному музеї історії України у Другій світовій війні з нагоди Дня державного прапора відбулось відкриття виставкового проекту «Війна: зворотна перспектива». Експозиція поєднала зразки мистецтва, що охоплюють періоди Другої світової та російсько-української війн. Це роботи 40 сучасних митців із різних міст України – О. Ройтбурда, Р. Мініна, А. Савадова, А. Логова, Р. Скибіна та інших, а також 39 художників, чії твори зберігаються у фондовій колекції Музею війни. Загалом усередині постаменту «Батьківщини-матері» розміщено понад 150 артефактів на площі майже дві тисячі квадратних метрів. Проект реалізовано за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України. Цього дня у Національному центрі «Український дім» розпочався мистецький фестиваль «Про Українське». В його межах презентовано велику виставку-калейдоскоп, яка зібрала історичні кіноплакати від Довженко-центру, яскраві книги, іронічні роботи сучасних художників, макети до театральних вистав і обкладинки рідкісних вінілів. Виставкову програму було доповнено лекціями від письменника й літературознавця О. Михеда та кінознавця С. Битюцького, молодим кіно в підбірці короткометражок від *KISFF* та культовою стрічкою Ю. Ілленка «Вечір на Івана Купала». Серед учасників фестивалю – *DakhTrio*, етногурт «Вільце», театр «Тіньова», артистка Чуприненко. У День державного прапора в Національній філармонії України прозвучала авторська програма Є. Петриченка «Concerto grosso з позитивом» – цикл інструментальних та вокальних творів на тексти В. Вакуленка, В. Амеліної, Р. Меліша, О. Козинця та Н. Косаревич у виконанні *Liatoshynskyi Capella: Early Music Ensemble* Національного будинку музики. А вже 24 серпня у Колонному залі Національної філармонії України симфонічний оркестр під керівництвом диригента В. Олійника зіграв «Симфонію Незалежності», в якій прозвучали Перша Камерна симфонія для скрипки і оркестру В. Губаренка та Перша симфонія М. Лятошинського. Національний академічний театр опери та балету України імені Тараса Шевченка презентував видовищний гала-концерт до Дня незалежності України. У програмі – увертюра та сцена «Запорізька Січ» з опери «Тарас Бульба», фрагменти з класичних опер Ж. Бізе, Дж. Россіні, Дж. Пуччіні, Дж. Верді та інших композиторів. Відвідувачі Українського дому мали змогу послухати у святковий день музичну виставу «Тичина: феномен доби» від *DakhTrio* та Гогольfest. Окрім того, Український інститут національної пам'яті та Національний музей історії України розгорнули на Хрещатику банерну

виставку «Наш спадок», присвячену символам, культурним артефактам і традиціям, які сучасна Україна успадкувала від Русі. Проект створено у партнерстві з Національним заповідником «Софія Київська» й Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого представила фотовиставку А. Семаки «Незалежна Україна – частина Європи» та книжкову виставку «До Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України». 24 серпня відвідувачів бібліотеки було запрошено на День відкритих дверей, під час якого діяли пільгові умови оформлення реєстраційно-облікових документів, користування послугами Інтернет-центру та екскурсійного обслуговування. Національна спілка художників України організувала масштабну мистецьку подію в київському Центральному Будинку художника, що поєднала два проекти – художню виставку до Дня незалежності України та експозицію творів лауреатів Національної премії імені Тараса Шевченка, створених за період з 1991 року. В межах виставок продемонстровано понад три сотні робіт українських художників із різних регіонів країни, різноманітних за стилем та техніками, але патріотичних за змістом та тематичним наповненням. Серед них картини М. Максименка, А. Антонюка, Т. Яблонської, А. Криволапа, В. Ковтуна та інших. У Національному комплексі «Експоцентр України» можна було побачити міжнародний фотопроєкт «Діти війни», що включає 325 пронизливих портретів дітей-переселенців зі сходу та півдня України, яких задокументували українські фотографи М. Карпій та О. Мазур. Одночасно з Києвом, проєкт «Children of war» показали в Брюсселі. Мистецькі заходи до Дня незалежності України пройшли у різних містах, серед найяскравіших подій: вже традиційне сходження на Карпатську вершину, гору Піп Іван Чорногірський, з показом неопери «Hamlet» (Івано-Франківський національний академічний обласний український музично-драматичний театр ім. І. Франка); авторська програма «VLASNE. Ukrainian Project. Нескорені&Непереможні» – чотири століття українського музичного надбання: від Д. Бортнянського, М. Лисенка, С. Гулака-Артемовського, Б. Лятошинського до В. Івасюка, Квітки Цісик, І. Небесного, О. Родіна, В. Губаренка, М. Волинського (Одеський національний академічний театр опери та балету); концерт «Тобі, Україно!», де прозвучали твори українських композиторів різних поколінь: В. Барвінського, М. Лисенка, К. Данькевича, О. Родіна (Львівська національна філармонія); фолькопера-балет «Коли цвіте папороть» Є. Станковича (Львівська національна опера); світова прем'єра Симфонії Незламності сучасного українського композитора О. Безбородька у виконанні Академічного симфонічного оркестру Луганської обласної філармонії під диригуванням І. Остаповича (Львівський органний зал); прем'єра вистави драматургині Л. Тимошенко «Віднесені вітром» від колективу Донецького

академічного обласного драматичного театру, м. Маріуполь (Дніпровський академічний театр драми та комедії); концертна програма «Воля. Свобода. Перемога» Луганського обласного академічного українського музично-драматичного театру (Сумський національний академічний театр драми і музичної комедії імені М. Щепкіна); симпозіум монументальної кераміки «Вогонь запеклих не пече», який об'єднав митців, керамістів та науковців з усієї країни, а також виставка «Шедеври художньої кераміки у колекції Національного музею гончарства» (Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішні на Полтавщині); експозиція «Хрести України: Центр», яку склали півтори тисячі древніх українських хрестів, та виставка «Обличчя козацької історії: державники та воїни», що продемонструвала портрети видатних діячів козацької доби – П. Конашевича-Сагайдачного, І. Сірка, Б. Хмельницького, І. Мазепи, написані художником Л. Фащенком (Національний заповідник «Хортиця» у Запоріжжі) та багато інших.

Вшанування пам'яті

8 серпня у Чернівцях пройшли заходи щодо святкування 190-ї річниці з дня народження письменника, етнографа, фольклориста та драматурга Юрія Федьковича. У цей день біля пам'ятника славетному буковинцю зібралися представники регіональної та місцевої влади, товариства «Просвіта», культури, громадськості, аби згадати творчий шлях Ю. Федьковича. Під час урочистостей відбулося нагородження лауреатів обласної премії його імені. Також до ювілейної дати шанувальники таланту митця мали змогу побачити документальний фільм «Федькович» режисера І. Даніліна (Культурно-мистецький центр імені Івана Миколайчука), виставку «Не скину тя, мій сардаче!» (Чернівецький обласний краєзнавчий музей), літературно-мистецьку імпрезу «Юрій Федькович: грані постаті» (Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека імені Михайла Івасюка), імпрезу та виставку «Музи Федьковича» – жінки в долі Юрія Федьковича, образи яких згенеровано за допомогою штучного інтелекту (Літературно-меморіальний музей Юрія Федьковича).

27 серпня у Львові відкрито меморіальну таблицю мовознавиці та громадській діячці Ірині Фаріон, яку було смертельно поранено 19 липня 2024 року біля власного помешкання. Саме на фасаді цього будинку розміщено пам'ятку.

Благодійність

4 серпня на Співочому полі у столиці відбувся концерт на підтримку Збройних сил України. Програма включала виступи *Blockbaby*, *LIYAA*, *LESAN*,

рок-гурту «Мій конфлікт», А. Копилової, У. Ройс, *STASYA*, *ARTEANA* й інших. Благодійний захід влаштували Київська міська молодіжна рада при Київській міськраді, ГО «Спільнота волонтерів України», Київський міський центр народної творчості та культурних досліджень.

17 та 18 серпня у «Саду бажань» Національного комплексу «Експоцентр України» пройшов Благодійний культурний фестиваль «Нравиця!», що об'єднав у собі музику, поезію та стендапи. У події взяли участь *Epolets*, *Brykulets*, Ю. Юріна, *Nazva*, *Intermezzo*, *Rohata Zhaba*, М. Пташник, М. Рамарі, *KARNA* та інші виконавці. Весь прибуток фестивалю організатори передадуть на підтримку ініціативи БФ «Повернись живим» по забезпеченню рот ударних безпілотних авіаційних комплексів у складі ДШВ.

Цими ж днями на подвір'ї київського культурного простору «Squat 17b» в межах благодійного фестивалю «Шумовиння» можна було послухати в акустичному форматі таких артистів, як *Vasylysa*, «Вільце», «ЩукаРиба», *Merry Mary*, *Beachtown Exile*, *Andrii Barmalii*, *Tember Blanche*. Вторговані кошти буде спрямовано на купівлю *EcoFlow* та генератори для батальйону безпілотних систем 3-ї ОШБр.

21 серпня київська книгарня «Сенс» та український стендап-проект «Підпільний Стендап» провели благодійний стрім. Коміки С. Загайкевич, Н. Зухвала, Г. Кочегура, О. Качура, С. Степанисько, Ю. Коломієць і засновник «Сенсу»

О. Ерінчак зібралися, щоб поговорити про книги та провести аукціон унікальних лотів. Мета стріму – підтримати збір благодійного фонду «Гуркіт» на мобільні системи ППО *Mechatronics* для дивізіону 101-ї бригади. Крім того, у просторах книгарень «Сенс» стартувала кампанія «Сенс в Україні». Складовими цієї ініціативи стали відеоманіфест, інсталяції та благодійна колекція мерчу, героями якої стали військові-зенітники дивізіону 101-ї бригади. Половину прибутку книгарня також передасть фонду «Гуркіт».

31 серпня на Софійській площі у Києві в межах фотопроєкту «Воїни світла» презентовано благодійну виставку «Родина героїв», експонатами якої стали твори мистецтва, створені сім'ями полеглих захисників. Їх можна було придбати за донат, а весь виторг організатори (ГО «Родин загиблих захисників України “Серце НАЗОВні”») перерахують на підтримку Сил оборони України.

18 серпня на площі біля Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької відбувся благодійний концерт М. Правильного, мета якого зібрати кошти на комплектовання для *FPV*-дронів батальйону «Нахтігаль». Серед запрошених гостей – І. Гоня, *POLAMAV*, *DJ CHAINBRO*,

І. Шолтис, *ValeryBlahblah* та *Appexs*. Захід організовано Благодійним фондом

«5.56» за підтримки ГО «Ветеран Медіа», Львівської міської ради та інших партнерів.

7 серпня на сцені Рівненського академічного обласного театру ляльок пройшов благодійний показ документальної моновистави «Ненароджені для війни» від Третьої окремої штурмової бригади. Зароблені кошти буде спрямовано на потреби цього підрозділу ЗСУ. Головну та єдину роль у постановці грає з. а. України, військовослужбовець Є. Авдєєнко. Режисер – художній керівник театру «Чорний квадрат» А. Нейолов.

Українська культурна спільнота продовжує збирати кошти на підтримку захисників України. Зокрема: музиканти гурту «Антитіла» спрямували 4,5 мільйона гривень з продажу квитків на концерт у Ялті з відкритою датою на закупівлю необхідного обладнання для спецпризначенців Головного управління розвідки Міноборони України; гурт *Vivienne Mort* зібрав для української розвідки понад півтора мільйона гривень на ударні морські дрони *Magura V5*; письменник С. Жадан передасть виручку з поетичних вечорів у Київському академічному драматичному театрі на Подолі на забезпечення медичних служб 13-ї бригади «Хартія» та штурмового батальйону 92-ї бригади; співак Козак Сіромаха здійснив концертний тур селами України, щоб зібрати кошти на автівки для ЗСУ.

Безбар'єрність

2 серпня у столичному кластері «Краків» презентовано культурно-мистецький проєкт «ДІМ: Дитяча Інклюзивна Медіастудія. Місце сили», спрямований на розвиток безбар'єрності в українському суспільстві, розширення доступу до культури та забезпечення соціальної адаптації, інтеграції, підтримки й відновлення ментального здоров'я юних українців. Проєкт об'єднав понад 120 дітей з інвалідністю, дітей, які фізично та ментально постраждали внаслідок війни росії проти України. В межах ініціативи «ДІМ» учасники змогли відвідати креативні воркшопи, творчі майстер-класи, репетиції зйомок і звукозаписів тощо. Відтак діти створили шість різнопланових аудіовізуальних творів із перекладом українською жестовою мовою: ток-шоу, телепрограму, радіопередачу, мультфільм, відеоблог, а також відеофільм про проєкт і долі його учасників. Усі культурні продукти поширюватимуться засобами медійного простору. Організатором проєкту виступила ГО «Громадське дитяче інтернет-телебачення і радіо “Веселка ТВ”» за підтримки Українського культурного фонду.

28 серпня в Колонній залі Київської міської державної адміністрації відбувся показ інклюзивно-інтерактивного театралізованого дійства «Симфонія українських казок» для дітей з інвалідністю. Ініціатор заходу – керівник симфонічного оркестру «Київ-Класик» Г. Макаренко. Під час вистави

прозвучали твори С. Гулака-Артемівського, М. Лисенка, Л. Колодуба, В. Птушкіна, а також народні українські мелодії. В театралізованому дійстві взяли участь режисер і педагог В. Мирошніченко та українська ігромайстриня, композиторка, авторка пісень для дітей Н. Мієдінова (сценічне ім'я Тьотя *PANDA*).

17 та 18 серпня у Тернополі в парку імені Тараса Шевченка вперше проведено інклюзивний мистецький фестиваль «Файно без рамок», який зібрав понад сотню гостей із Тернопільщини та Волині, зокрема, митців з інвалідністю. Атмосферу творчості створили на фестивалі виставкова алея, кінотеатр, музична сцена, лекторій, майстерня з гончарства й ліплення тощо. Пройшли також дві панельні дискусії на тему інклюзивності простору. Організаторами фестивалю виступили громадські організації «Партнерство», «Я зможу», «Безбар'єрний Тернопіль» за підтримки Українського культурного фонду в межах проекту «Мистецтво без бар'єрів».

Регіональна культурна політика. Ініціативи громад

16 серпня у селі Верхній Ясенів на Івано-Франківщині відкрито книгарню-кав'ярню «Коцюбинський» на честь українського письменника та громадського діяча Михайла Коцюбинського. Засновники – письменниця, артменеджерка, інструкторка з військової медицини А. Павліченко та її чоловік – військовослужбовець ЗСУ, керівник ГО «Дерево життя – відродження» В. Томишинець. Книгарня має читацьку залу, терасу і вихід до річки Чорний Черемош. Працюватиме вона також як артпростір, де місцеві митці зможуть безплатно проводити виставки й творчі зустрічі. Для молоді тут діятиме літературно-театральна студія «Сонячна Хата», а незабаром запрацює інтерактивний музей, присвячений творчості Михайла Коцюбинського.

Культурні проекти

15–18 серпня на території Софії Київської минув сьомий поспіль фестиваль високого мистецтва *Bouquet Kyiv Stage 2024*. Темою події стала єдність українців, а слоганом обрано фразу «Від Сяну до Дону». До участі цьогогоріч запрошено митців із Києва, Криму, Харкова, Одеси, Херсона та Миколаєва, аби показати співпрацю українських міст. Протягом чотирьох днів в межах фестивалю пройшло близько пів сотні мистецьких заходів. Серед них декілька виставкових проектів, концерти класичної, джазової, електронної музики, кінопокази та три панельні дискусії: «Культурний геноцид», «Розвиток культурної дипломатії», «Крим: політична та культурна необхідність». На *Bouquet Kyiv Stage* прозвучала музика українських композиторів у виконанні Маріупольського камерного оркестру «Ренесанс», тріо Одеського ансамблю

«Senza sforzando», камерного оркестру «Київські солісти» (світові та національні прем'єри творів В. Польової). Головна сцена відкрилася музикою видатних киян – В. Сильвестрова, Л. Грабовського, В. Польової, С. Луньова, у виконанні Київського камерного оркестру під орудою диригентки Н. Пономарчук. У перший день фестивалю відбулось відкриття художньої виставки «Мистецтво – вища форма Надії», в якій у співпраці з галереєю «Триптих Арт» було представлено 60 робіт від 23 художників з Києва, Харкова, Одеси, Миколаєва, Дніпра, Криму. В експозицію проєкту увійшли, зокрема, праці М. Вітика, І. Гусєва, К. Зоркіна, К. Касьяненко, Г. Криволап, М. Мамсікова та інших художників. Гостям також презентовано музичний перформанс «Ярослав та Інгігерда: історія життя – історія кохання», створеного на основі історії життя княжого подружжя – Київського князя Ярослава Мудрого та шведської принцеси Інгігерди (музика – М. Коломійця, автентичні художні образи – Аліни та Каріни Гаєвих). Автором ідеї та ініціатором дійства виступив Дом Майстер Клас. Серед іншого на фестивалі: виставка традиційного кримськотатарського костюма «Кримська ідентичність» (куратор – Р. Скибін); камерна опера *DakhTrio* «Стус: Перехожий»; документальна вистава від Майстерні Лєни Лазовіч «РАЙко», в якій використано монологи самої Поліни Райко; «КіноБукет», що включав чотири українські повнометражні прем'єри: «Да Вінчі» В. Сидька, «Культура vs війна» К. Тарасова, «Сопілка Перуна» Є. Мазуренка, «Гляделов» К. Кравцової.

10 серпня у Києві відбувся вже третій день фестивалю «Протасів Яр» пам'яті громадського активіста й розвідника 93-ї бригади «Холодний яр» Романа Ратушного. Основна мета заходу – популяризація сучасного та традиційного мистецтва, історії, правозахисних ініціатив і вшанування Романа Ратушного. Протягом літа ГО «Захистимо Протасів Яр» за сприяння Міжнародного фонду «Відродження» організовує чотири дні фестивалю на тему «Повернення свого». Цього разу програму склали: дискусії про збереження природи, культури і архітектури під час війни (модератори – архітекторка У. Джуриляк і журналістка Т. Терен); лекції «Традиційний костюм: де межа між автентикою та кітчем» від письменника О. Українця та «Втрачений рай. Довженко і його міф землі» від кінознавця С. Тримбача; зустріч із письменницею, музиканткою І. Карпою; виступ гурту «Два, три». На галявині у Протасовому Яру діяли дитяча програма від Музею Івана Гончара, а також локації Жіночого ветеранського руху *VETERANKA* та Фонду імені Максима Кривцова. Організаційними партнерами фестивалю «Протасів Яр» пам'яті Романа Ратушного стали ГО «Форум видавців», Український ПЕН, Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара».

24 та 25 серпня у Києві пройшов *Brave! Factory Festival 2024*. Простором фестивалю вільної музики та кіно були п'ять різних майданчиків на території Національної кіностудії імені Олександра Довженка. У дійстві взяло участь понад чотири десятки артистів, та майже чверть із них – закордонні гості. Нинішній *Brave! Factory Festival* представлено як мюзикл, аби спробувати занурити відвідувачів заходу в сюрреалістичну кінокартину, що мала назву «Смілива Фабрика». Родзинкою цьогорічного фестивалю стали декілька великих інсталяцій, органічно вписаних у простір кіностудії, зокрема, об'єкт «Гоголь наш!» від «Гогольфесту» та інтерактивна світлова інсталяція «Шевченко все бачить».

21–24 серпня на Закарпатті тривав літературно-мистецький фестиваль «Чендейфест 2024», приурочений 100-річчю з дня народження дружини письменника, кіносценариста, перекладача Івана Чендея – Марії Іванівни, та 100-річчю режисера Сергія Параджанова. Літературні, театральні, музичні заходи, кінопокази, мистецькі імпрези та екскурсії пройшли в Ужгороді, Мукачеві, Хусті, Чинадійові та Дубовому. Зокрема в Ужгороді гостям показали фільм Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», співавтором сценарію до якого є Іван Чендей. У Чинадійові презентовано щойно видане листування Івана Чендея з дружиною, підготоване літературознавцем, професором С. Кіралем, а у місцевому «Замку любові» було влаштовано художнє читання уривків з листів акторами

Р. Зюбіною, Д. Каландарашвілі, Ю. Оноприйком. В межах фестивалю відбулось нагородження переможців VI Всеукраїнського конкурсу малої прози імені Івана Чендея. Гран-прі у номінації «Мала проза» здобула О. Смерек (Львів) за твір «Коли відцвіте жовтодзвін». Гран-прі у номінації «Чендєзнавство. Публіцистика» вручено О. Гаврошу (Ужгород) за цикл публіцистичних досліджень про Івана Чендея та інтерв'ю з письменником. У номінації «Чендєзнавство. Наукові студії» головну нагороду отримала С. Кирилюк (Чернівці) за наукове дослідження «Особливості кінематографічного мислення Івана Чендея (на матеріалі малої прози письменника)». Конкурс проводиться щорічно Міжнародним благодійним фондом імені Івана Чендея, який засновано родиною митця. До складу журі входять літературознавці С. Кіраль, М. Васьків, Р. Жаркова, письменники П. Вольвач, С. Федака, кінокритик С. Тримбач, донька Івана Чендея – М. Трещак.

16–18 серпня в Одесі втретє відбувся фестиваль сучасної культури «ПОРУЧ», що фокусується на питаннях спадку та ідентичності у різних аспектах: культурному, національному, гендерному та їх перетинах. У програмі – фотовиставка української фотографки І. Лупу, кінопокази та обговорення фільмів у партнерстві з кінофестивалями *Docudays UA* та *SUNNY BUNNY*,

літературна подія у співпраці з кочовою бібліотекою «Книжковий курінь», презентація локального етнографічного проєкту та музична програма. Партнери проведення заходу та офіційна локація – *America House Odesa*.

17–18 серпня у Моринцях на Черкащині під лозунгом «Всесвіт Шевченка» проведено десятий мистецький фестиваль «Ше.Fest». Цьогоріч для відвідувачів заходу працювали театральна, музична та фольклорна сцени, просвітницька, художня та дитяча галявини, ярмарок майстрів, наметове містечко й екскурсійна програма. Серед учасників головної музичної сцени – С. Василюк (гурт «Тінь Сонця»), В. Калініченко (гурт «Веремій»), гурти «ЯРРА», «MNISHEK», «Romoz», «Крутий заміс», «КОМУ ВНИЗ» та «Хорея Козацька». Театральна програма включала постановку режисера О. Ковшуна «Шевченко 2.0» (Харківський академічний драматичний театр імені Тараса Шевченка) та виставу режисерки К. Чепури «Вусата зустріч» (Київський академічний театр юного глядача на Липках).

4 серпня у Колодяжному Волинської області літературним екскурсом «Колодяжне – то власне дома» стартував етнофестиваль «На гостини до Лесі», присвячений творчості Лесі Українки. Основне ж атмосферне дійство було влаштовано в урочищі Нечимне, де можна було взяти участь в оглядовій екскурсії «Стежками Лесі Українки», відвідати благодійний ярмарок і побачити літературно-мистецьку композицію «До тебе, Україно, наша бездоляная мати» у виконанні самодіяльних народних колективів із різних куточків Волині, Рівненщини та Львівщини.

2–4 серпня у Державному історико-культурному заповіднику «Тустань» на Львівщині відбувся табір реконструкції живої історії української середньовічної культури. У заході взяли участь понад 100 реконструкторів, а відвідало його більш як 5 тисяч гостей. На території заповідника організатори відтворили справжнє середньовічне містечко зі стрільбищем, кузнею, гончарною майстернею та кухнею. Освітня програма включала майстер-класи та тематичні лекції дослідників.

Театр

24 серпня в Одесі урочисто розпочався ІХ Міжнародний фестиваль мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері», який триватиме до 15 вересня. У програмі – найуспішніші постановки, виступи провідних солістів опери та артистів балету, парад диригентів, «Відкритий день балету»: екскурсія найцікавішими локаціями театру, відвідування уроку класичного танцю та репетиції репертуарної вистави, спілкування з артистами та багато іншого. Крім творчих подій, в межах фестивалю традиційно відбувся науковий форум. Його темою стали аспекти діяльності Одеської національної опери в контексті

співпраці з музичними театрами України та Європи під час війни. Тож, 29-го серпня мистецтвознавці, експерти, музичні критики, митці обмінялися думками, напрацюваннями і досвідом з таких нагальних питань: нові формати оперного мистецтва; експериментальна діяльність української опери в умовах викликів воєнного часу; оцифрування спадщини Одеської опери; застосування грантових можливостей та міжнародних програм для перформативного сектору; промоція актуальних творчих надбань у сфері вітчизняного мистецтва та чимало інших. Того ж вечора в артпросторі «Бельетаж – імпреза» було представлено авторську програму «Музичний всесвіт Віталія Губаренка» з циклу «Нова музика України».

Столичні театри презентували цього місяця нові вистави: «Я повернуся» за однойменною п'єсою драматургині О. Гриценко (академічний театр «Золоті ворота»); «Соломія» О. Лазовіч (академічний театр на Печерську); «Пригоди бурундучків» Д. Варяниці, Р. Горбача (академічний театр ляльок «Замок на горі»); «Заньковецька. Життя між рядками» режисера О. Співаковського – до 170-річчя легенди української сцени (Музей Марії Заньковецької). Серед театральних прем'єр в інших містах країни: «Кайдаші» за мотивами повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» (Львівський національний академічний український драматичний театр імені М. Заньковецької); «Вирій» за однойменною п'єсою Н. Ігнат'євої (Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька); «Молочайник» за п'єсою О. Гриценко (Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка); «ХАРТЕДЕ 20» драматургині Л. Ільницької (Театр «Нафта» у Центрі культури *Some People* в Харкові); «Бо я і є Україна» Л. Оспадової, А. Свистуна (Миколаївський академічний художній драматичний театр).

Івано-Франківський «Новий театр» провів ребрединг, змінивши назву і логотип. Відтепер його повна назва «Івано-Франківський театр драми і комедії», скорочена – *IF DRACO*. Колектив театру під керівництвом режисера і художнього керівника Т. Бенюка розпочав свою діяльність у 2017 році.

Музика

10 серпня на сцені Житомирського академічного музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги відбувся перший концерт в межах всеукраїнського благодійного туру «Симфонія Криму. Повернення», присвяченого 80-м роковинам геноциду кримських татар. Національний президентський оркестр під орудою диригента Д. Османа виконав композиції сучасної кримськотатарської композиторки Е. Емір. Серед них – «Кримські візерунки», Симфонія № 2 «Avdet» («Повернення») та ода «О, мій святий народ!»». У виконанні автора проекту

майстра художнього слова О. Рудька прозвучала поезія А. Міцкевича з циклу «Кримські сонети» у перекладі М. Рильського. Гастрольний тур «Симфонія Криму. Повернення» реалізується Національним президентським оркестром та ГО «Культурно-мистецька фундація *DUSHA UA*» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та Меджлісу кримськотатарського народу.

Від 15 серпня до 1 вересня у Львові тривав XI Міжнародний фестиваль «Музика в старому Львові», організатором якого незмінно є Львівська національна філармонія, артдиректором – С. Бурко. Основна концепція заходу в межах партнерської співпраці з фестивалем «Музика в старому Кракові» – представлення Львова як міста з особливим архітектурно-історичним ландшафтом, пам'ятками європейської культури та історії, традиціями, інтерактивними ідеями та креативними реаліями. Події відбувалися на різних локаціях, зокрема у Латинському катедральному соборі, Музеї історії релігії, дзеркальному залі Львівської національної опери та у Львівській національній філармонії імені Мирослава Скорика. На фестивальных сценах виступили солісти та колективи з Києва, Харкова, Луганська та Сєверодонецька, Маріуполя, Івано-Франківська та Львова. У програмі – органна музика, концерти духовної, давньої музики та класичні композиції у виконанні Галицького академічного камерного хору, Академічного камерного оркестру «Віртуози Львова», ансамблю давньої музики *Terra Barocca*, квартету *Libertè*, гітариста В. Паламарчука, органістки О. Мацелюх, сопрано І. Крючковської й інших.

2–4 серпня на території *!FESTrepublic* у Львові пройшов фестиваль *Faine Misto 2024* під знаковим девізом «Земля майбутніх легенд». Головна мета цьогорічної події – збір коштів для забезпечення логістичних і гуманітарних потреб бригади НГУ «Азов». На шести сценах *!FESTrepublic* виступило понад пів сотні українських артистів різних жанрів, зокрема, «Жадан і Собаки», *Karna*, *Nazva*, «Курган і Агрегат», «Мертвий півень», *O.Torvald*, Поліндром, Х. Соловій та інші. Також в межах фестивалю вперше проведено музичну конференцію *Faine Misto Music Forum*. Це освітній захід для музикантів і менеджерів індустрії, який складався з дев'яти тематичних панельних дискусій і лекцій. Серед спікерів: програмний директор *Atlas Festival* В. Яремчук, головний редактор медіа «Лірум» О. Бондаренко, співзасновниця *Music Export Ukraine* А. Дмуховська, продюсер гурту *Tember Blanche* В. Лагода, музикант С. Буль. Модератором форуму став спеціальний гість – музичний критик С. Кейн.

29 серпня у залі камерної та органної музики Рівненської обласної філармонії розпочався VII Міжнародний фестиваль органної музики «MUSICA

VIVA ORGANUM». Це – знайомство з творцями та виконавцями органної музики різних епох, країн та континентів. Задля участі у фестивалі до Рівного завітали музиканти з Києва, Львова, а також Чехії. З нагоди відкриття на сцену вийшла його засновниця О. Мацелюх – українська органістка, солістка Рівненської та Львівської філармоній, солістка Львівського будинку органної та камерної музики і також науковиця, дослідниця органного мистецтва. Цього вечора прозвучала програма «Концерти Йоганна Себастьяна Баха» у виконанні О. Мацелюх, М. Макаревич, І. Козачук та Камерного оркестру Рівненської обласної філармонії під керівництвом Ю. Скрипника. Фестивальні концерти триватимуть до 19 вересня.

28 серпня симфонічний оркестр Вінницької обласної філармонії ім. Миколи Леонтовича під керівництвом Г. Куркова презентував світову прем'єру твору О. Гоноболіна «2022. Хроніка війни», який присвячено Херсону. У концерті також прозвучали: Симфонія № 3 «Переможна» З. Алмаші, «Відлуння ХХ століття» В. Самолюка та «Свято» М. Балеми.

Візуальні мистецтва

7 серпня у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» відкрито виставку «Іван Марчук. Космічна містерія життя». Проект репрезентує ретроспективу творчого доробку митця – від ранніх картин 60-х років минулого століття, ключового циклу майстра «Голос моєї душі» до акварельних композицій, створених художником за останні два роки під час вимушеної еміграції через повномасштабне вторгнення росії в Україну. В музейному просторі зібрано всі 15 циклів майстра, а це 180 картин з семи українських музеїв і двадцяти приватних колекцій – медитативні пейзажі українського села, самобутні натюрморти, абстрактні замальовки тощо. Відвідувачі також мали можливість побачити експонати, що пов'язані з різними епізодами біографії І. Марчука: фотографії, особисті речі, ескізи, каталоги, що видавались із 1986 року, газети, журнали, афіші виставок тощо.

15 серпня у Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі «Мистецький арсенал» у Києві стартувала виставка «Практики розпізнавання. Ситуаційні ігри» – друга частина довготривалого проекту Лабораторії сучасного мистецтва «Мала Галерея Мистецького арсеналу», присвяченого переосмисленню ключових виставок 90-х. Цього разу у фокусі другої «Практики розпізнавання» є одеська виставкова тріада 1995–1996 рр.: «Синдром Кандинського» (Одеський історико-краєзнавчий музей), «Кабінет доктора Франкенштейна. Неохімеризм» (Будинок вчених) та «Фантом-опера» (Театр ляльок і Мала сцена Театру опери та балету). До простору Малої Галереї

Мистецького арсеналу та проекту було запрошено митців, пов'язаних з Одесою, – С. Шахмурадову-Танську, Л. Басова, В. Дмитрика, Д. Чечушкову.

Крім того, у столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «На часі?» – роботи художника В. Шерешевського, «Іменем твоїм» – графічні портрети Н. Харт, присвячені українським культурним діячам «Розстріляного відродження» та шістдесятникам (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Моя планета» – живопис, графіка О. Потапенка, «Внутрішній контур» – фотографії І. Бела (Національний музей Т. Шевченка); «Лінія життя» в межах Міжнародної бієнале «Скульптура просто неба – 2024» – скульптури та інсталяції українських та іноземних авторів, а також тривимірні твори за ескізами учасників (Національний заповідник «Софія Київська»); «Qirim. 10 років надії» – 14 картин дніпровського художника С. Бурбела (Національний музей декоративного мистецтва України); «Десять на дні мого серця...» – живопис, графіка, ліногравюри Лариси та Людмили Горошко (Національний музей літератури України); «Виставка академічна» – роботи митців НАМ України, «Мій Майдан» – 60 світлин фотокореспондента УНІАН О. Синиці (Національна академія мистецтв України); «Відомі постаті України» – скульптурні погруддя І. Франка, Л. Гузара, М. Скорика та інших знакових українських постатей, виконані скульптором Д. Книшуком (Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого); «Еволюція покоління: відвертість та перспектива» – картини харківської художниці Ю. Беляєвої та її дочок – Ірини й Анастасії Тронь (Національна бібліотека України для дітей); «Відсутність ґрунту для проростання» – артоб'єкти та живопис Ю. Болси, «Сад волі» – живопис І. Харчук, Н. Брічук, М. Бачкур і Л. Жданової (Галерея мистецтв «Лавра»); «На згадку про нас» – пів сотні графічних робіт воєнної тематики художника і військовослужбовця О. Ком'якова (Галерея протестного мистецтва Музею Майдану); «Інтра» – плакати Н. Тітова (Музей-майстерня І. П. Кавалерідзе); «Знайди місце. Знайди себе» – живопис С. Захарова, «Малярство» – картини В. Богуславського (ЦСМ «Білий світ»); «Моє» – скульптури О. Абрамова («Я Галерея»); «Малюй квіти води» – графіка О. Перковського («The Naked Room»); «Троянда, краса і перо» – скульптури і графічні роботи М. Ходака («Voloshyn Gallery»); «АЗОВСТАЛЬ. Полонені. Заручники війни» – картини театральної художниці М. Левитської, «Постлюдина» – роботи О. Хом'якової з серій «Біодинаміка», «Інфоманія», «Постлюдина» (галерея «Portal 11»); «Мавки. Камуфляж. Олена Гром» – проект фотографки-документалістки О. Гром, присвячений учасникам волонтерської групи з плетіння маскувальних сіток «Горенські Мавки» («Dymchuk Gallery»); «Моє» – скульптури О. Абрамова («Я Галерея»); «Тридцять три тризуби» – версії

головного українського символу від митців Г. Зіньківського, С. Майдукова, М. Кінович, А. Гусєва, Н. Тітова, Д. Криж та ін. («Squat 17b»); «Посеред бурі» – роботи харківської художниці Т. Пухнавцевої (культурний простір «Splav»); «Екстремальне фантазування» – рисунки оголеної натури С. Стойкова («Voitok Gallery»); «Дотик» – текстильні твори В. Коткової та живопис її чоловіка, монументаліста Е. Коткова – (артфундація «Дукат»); «Воля до життя» – живопис, графіка, текстильні інсталяції та скульптури українських художників А. Гоц, Д. Аврамова, Б. Сокура, Д. Кришовського, *Ave Libertatemaveamor*, *Lisova 3 art group* та ін. (Avangarden Gallery»); «Середовище існування» – фотографії авторів майже з усього світу, присвячені дослідженню образів мислення людини («Pavlovka ArtGallery»); «Спогади про море» – живопис О. Левіча й М. Шаповаленка (галерея «ABC-арт»); «Малюйквітивоуди» – графічні роботи О. Петровського, створені художником на резиденції у 2023–2024 рр. («The Naked Room»); «Тиша спогадів» – серія натюрмортів Є. Лук'яненко (простір «Справжній Київ»); «Український Донбас. Буденність війни» – фотографії К. Лазаревича з позивним «Камаз» (Будинок кіно); «Бетельгейзе. Намисто для Рути» – фотографії журналістки, театрознавиці та військової Алли «Рути» Пушкарчук, яка загинула у 2024 під час обстрілу на Донеччині (простір *PEN Ukraine*); «Дні пам'яті героїв Іловайської битви» – світлини М. Дондюка, О. Гляделова, М. Лисейка та М. Левіна (Михайлівська площа).

14 серпня у Національному заповіднику «Софія Київська» представлено найменшу в Україні ікону ручної роботи «Спас нерукотворний», яку створила іконописиця Н. Кушнір. Витвір мистецтва визнано рекордом України. Ікона написана пензликом розміром в одну волосину на мініатюрному диску з натурального перламутру діаметром 19 мм.

15 серпня у Києві в межах проекту «Шукай» відкрито нову мініскульптуру «Прочитано», присвячену надії. Це дві бронзові галочки, які сповіщають про те, що повідомлення у меседжері прочитали. Відшукати інсталяцію можна на фасаді книгарні «Сенс» на Хрещатику. Автор скульптурки – Ю. Білявський.

У містах України розгорнуто експозиції: «Українське мистецтво ХХ–ХХІ століття» – передаукційна виставка, яку склали твори таких авторів, як О. Новаківський, Я. Гніздовський, К. Звіринський, Р. Сельський, А. Горська, В. Зарецький, Ф. Тетянич, А. Криволап, Т. Сільваши, О. Тістол та ін. (Аукціонний дім «Меркурій» у Львові); «Дотик...» – вісім скульптурних композицій Я. Костка (Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького); «Ловлю промінчик» – живопис Л. Квик, «Спадщина» – фотографії А. Харіна (Дім Франка у Львові); «Плакати воєнного часу» – графічні твори М. Скопа, Н. Тітова, О. Грехова та ін. (Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія терору» у Львові); «Поза

видимістю» – серія картин Ю. Верби, «Живиця» – перформативний живопис В. Кауфмана (галерея «Дзига» у Львові); «Відчуття берпеки» – фотографії, інсталяції, живопис, відео художників із понад десяти країн світу, серед яких є роботи П. Макова, Б. Михайлова, А. Клейтмана, В. Кохана, А. Звягінцевої, В. Краснощока, К. Лисовенко та ін. (харківський Центр сучасного мистецтва «ЄрміловЦентр»); «Massive» – роботи Д. Платонової, виконані змішаними техніками («Манівець хаб» у Харкові); «Необ’єктні асамбляжі» – колажі з об’ємних предметів художника М. Красника, «Великий перевіз. Резиденція» – інсталяції, артоб’єкти, живопис творчого подружжя Олександра й Тамари Бабаків (Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку); «Не/випадкові пари» – картини О. Гнилицького (Хмельницький обласний художній музей); «Омріяна земля» – живопис Ю. Мітрошиної (Центр сучасного мистецтва в Івано-Франківську); «Координація на степ» – графічні роботи та скляні об’єкти С. Короткевич, «Ментальна облога» – живопис, диптих, серія малюнків та цифрова анімація В. Греха (галерея «Асортиментна кімната» в Івано-Франківську); «Образи і Символи» – картини Валерія та Христини Дувіраків (Центр сучасного мистецтва Департаменту культури Івано-Франківської міської ради); «Практики CONTEMPORARY 2.0» – понад 80 творів митців-аматорів із різних українських міст, зокрема стрітарт, колаж, аніме, літографія (Будинок мистецтв у Дніпрі); «Дух нації» – графічні роботи В. Дороша (Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького); «Я тут живу» – живопис В. Хізниченка (Центральна міська бібліотека ім. М. Л. Кропивницького у Миколаєві); «Мій ракурс» – фотографії О. Давидової у жанрі натюрморту (Туристичний інформаційний центр у Миколаєві); «Розмивання» – акварелі львівського художника Д. Мовчана (Туристичний інформаційний центр у Запоріжжі).

5 серпня у Дніпрі відкрито 16-ту мініскульптуру в межах проекту «Відчуй Дніпро». Присвячено її археологу, досліднику історії козацтва Дмитру Яворницькому. Скульптор – В. Кириченко.

Музейна справа

14 серпня у виставкових залах «Хлібні» Національного заповідника «Софія Київська» відбулось урочисте відкриття виставки «Українське сонце Криму не погасне, ні...». Вона розповідає про найяскравіші проекти, реалізовані Україною в Криму, висвітлює акценти становлення української державності, пов’язані з півостровом. Значну частину експозиції присвячено результатам масштабної за обсягом Програми обстеження стану пам’яток історії та архітектури Кримського півострова, в якій брав участь Національний заповідник «Софія Київська». У фокусі виставки, зокрема: заснування та функціонування декількох музеїв-

заповідників, що розташовані у Криму, музей Лесі Українки у Ялті, народна капела бандуристок імені Степана Руданського, Кримський академічний український музичний театр у Сімферополі та творчість вишивальниці Віри Роїк. До створення проєкту матеріалами та експонатами зі своїх фондів долучились Національний заповідник «Софія Київська», Національний музей історії України, Національний музей народної архітектури та побуту України, Музей Шереметьєвих, Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського, Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького та інші заклади. Триватиме виставка до кінця жовтня.

Протягом серпня у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» демонструвалися дві тематичні добірки робіт українських художників ХХ–ХХІ століття з фондів закладу, приватних і авторських колекцій. Виставка «Літо в обіймах Дніпра» включала живопис і графіку таких авторів, як С. Шишко,

О. Хвостенко-Хвостов, Я. Мацеевська та інших. Осінні пейзажі сформували експозицію «Київ Багрянний», до якої ввійшли твори майстрів різних поколінь – С. Каплана, В. Зарецького, В. Рижих, О. Дубовика, С. Шишка, В. Сидоренка, В. Шерешевського, Г. Криволап, А. Логова.

13 серпня у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького презентовано виставковий проєкт «Заповідаю любов. Марія Примаченко». В експозиції – понад 80 творів М. Примаченко зі збірки родини Понамарчуків, Благодійного фонду «Творча спадщина родини Марії Примаченко» та Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. Проєкт об'єднав чотири тематичні розділи. Перший «Життя-буття» присвячено змалюванню життєвого середовища художниці, зокрема, тут вперше можна було побачити вишивану сорочку, яку мисткиня створила власноруч. Другий розділ сформували роботи на тему війни та Чорнобильської трагедії. У третьому залі виставки в «Поліському саду» буяло квіткове розмаїття у композиціях авторки. А завершальний розділ «Студії Марії» запропонував відвідувачам майданчик для творчих практик. Також у цій експозиції виставлено добірку дитячих книжок, які проілюструвала Марія Примаченко. Їх доповнила низка нереалізованих проєктів ілюстрацій.

24 серпня у львівському Центрі інтелектуального мистецтва «Меркурій» запрацювала виставка «Опанас Заливаха. Хто ми?». Це перша ретроспектива художника у Львові за чверть століття. Відвідувачі мали унікальну можливість побачити понад 80 живописних та скульптурних робіт, дві третини з яких досі не експонувалися публічно. Твори походять з приватної колекції родини Заливахи

та фондів ЦІММу. Окрім мистецьких робіт, експозиція збагачена листуванням художника, наданим Центральним державним архівом-музеєм літератури і мистецтва України та приватними архівами. Проєкт висвітлює не лише творчий шлях окремого митця, але й ширший контекст українського шістдесятництва, боротьбу за свободу самовираження та пошук національної ідентичності в умовах тоталітарного режиму.

23 серпня Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка до 100-річчя від дня народження української художниці-графіка, ілюстраторки книжок С. Караффи-Корбут презентував виставку «Софія Караффа-Корбут. Повернення». Саме до цієї дати працівники Дому Франка разом із Фундацією «ЗМІН» оновили, відреставрували оригінальні графічні роботи мисткині з фондової збірки музею. Зокрема це ілюстрації до творів Івана Франка – поеми «Іван Вишенський» та казки «Лис Микита». Крім того, у Львівському музеї історії релігії до ювілею художниці представлено виставку «...Тільки праця, віра, честь». У показі – унікальна колекція ліногравюр С. Караффи-Корбут за мотивами творів класиків української літератури. Особливе місце посідає графічна Шевченкіана.

23 серпня у Львові в старовинній віллі ХІХ століття відкрито музей українського художника Володимира Патики. У чотирьох залах нового сучасного закладу розміщено сотню картин В. Патики, а також архівні фото та його особисті речі, які музею подарувала дружина митця. Музей Володимира Патики працюватиме як відділ Історико-краєзнавчого музею (м. Винники). Куратор експозиційного простору – П. Гудімов.

16 серпня у Тернополі в ТРЦ «Подolia» експоновано модульну виставку «Гранд-тур. Соломія Крушельницька: українська примадонна світових сцен». Минулого року цей проєкт було представлено іноземній аудиторії оперного Фестивалю Пуччіні в Італії. Нині виставку презентують в Україні. Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької разом із українським медіахудожником С. Петлюком за підтримки Фундації «ЗМІН» виготовили україномовний варіант багатошарової експозиції, що висвітлює життєвий і творчий шлях славетної української сопрано. Відвідувачі виставки мали змогу, відсканувавши *QR*-код, почути понад столітні записи арій з опер «Мадам Баттерфляй» Дж. Пуччіні та «Валькірія» Р. Вагнера у виконанні С. Крушельницької. Для опрацювання і покращення фотопортретів співачки було використано технологію штучного інтелекту.

10 серпня Одеський національний художній музей, рефлексуючи власну історію (цьогоріч установі виповнюється 125 років), презентував нову постійну експозицію «Музейна історія». Основою виставки стали фотонегативи першої половини ХХ століття, переважно 1920–1930-х років, на яких зафіксовані

картини з експозицій тих часів, співробітники та загалом робочі будні інституції. Частина виставкової історії базується на зіставленні двох директорів-художників: Цві Емського-Могилевського (1924–1937) та Олександра Ройтбурда (2018–2021). Крім жаги до змін, обох директорів поєднує керування музеєм у часи, коли поставала необхідність реформувати сам музей та його наративи, аби вони лишалися актуальними.

8 серпня Музей сучасного мистецтва Одеси представив у виставкових залах Міжнародного культурного центру «УНІОН» виставку Дослідницької платформи *PinchukArtCentre* «Олександр. Ройтбурд. Теорема влади». Вона поєднала роботи О. Ройтбурда, документи та артефакти з приватних колекцій і зібрань родини художника, що дозволяють відчутти глибину його впливу на українське мистецтво та суспільство. Над архітектурою експозиційного простору працював

О. Бурлака.

4 серпня в Одеському археологічному музеї відкрито першу виставку з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну під назвою «Зміїний: острів, що боронять боги». Там можна побачити артефакти, знайдені під час археологічних розкопок на Зміїному, які до цього ніколи не виставлялися: амфори VII століття до нашої ери, частини старовинного вівтаря, античні плити, посуд та інші. Більша частина експонатів з місць, де проводились наукові дослідження співробітниками музею починаючи з середини XIX століття.

Команда Національного літературно-меморіального музею імені Григорія Сковороди запустила проєкт «Музей майбутнього». Завдяки йому можна відвідати музей онлайн. Проєкт охоплює низку ініціатив, головне завдання яких – переосмислення та створення сучасної ідентичності музею Сковороди, який зруйнувала російська ракета. На сайті відтворено історію музею впродовж останніх двох років. Також там створено два онлайн-маршрути: «Сковорода садівник» – розповідає про життя діяча та дуб, під яким він любив відпочивати (дерево, як і статуя Сковороди, вціліло після удару і стало одним із ключових символів музею); «Сковорода друг» – дозволяє дізнатися історію дружби педагога зі своїм учнем М. Ковалинським; «Сковорода серцелюб» – залучатиме відвідувачів не тільки до духовної взаємодії з мислителем, а й до добрих справ. Айдентику для «Музею майбутнього» створила графічна дизайнерка Я. Волкова, а музичний супровід – композиторка Ю. Чеканська.

Збереження та охорона культурної спадщини

Старий та Новий замки Кам'янця-Подільського на Хмельниччині відтепер представлені у цифровому форматі на платформі *Sketchfab*. За допомогою лазерних сканерів, дронів, фото та геодезичного приладдя фахівці з львівського

ТОВ «Скайрон» у співпраці з науковцями місцевого музею здійснили 3D-сканування цих пам'яток архітектури. Проєкт реалізовано за грантові кошти міжнародного фонду *Aliph Foundation* в межах Всеукраїнського проєкту «Save Ukrainian Heritage» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України.

Декоративно-ужиткове мистецтво

20 серпня у Львівському палаці мистецтв відбулося відкриття виставки «Глинянський килим – мистецькі школи», яку сформовано з експонатів Історико-краєзнавчого музею – відділу ткацтва і килимарства в місті Глиняни (Львівська обл.), колекції килимів Школи-майстерні Зена-Глиняни-Art-Студія, з фондів збірок Львівської національної академії мистецтв, Косівського інституту декоративно-прикладного мистецтва, Львівського державного коледжу ужиткового мистецтва ім. Івана Труша, а також творчих робіт митців-учасників Міжнародного етномистецького проєкту «Екологічний ракурс». В межах виставки також організовано дискусійну панель «Глинянський килим як мистецьке явище». Модератором заходу був доктор мистецтвознавства, професор Львівської національної академії мистецтв Р. Шмагало.

Кіномистецтво

9–11 серпня на Закарпатті, у гірському селі Колочава, пройшов перший фестиваль «Eco Film Festival». Він був насичений кінопоказами, лекціями та майстер-класами від митців у сфері кіно, а також екологічними подіями на території музею «Старе село». Серед гостей – режисер С. Буковський, режисер та засновник Карпатського гірського кінофестивалю Д. Грешко, режисерка, сценаристка В. Сочивець, копірайтерка, сценаристка М. Федина, кінопродюсерка М. Оєторо, оператор, сценарист О. Лєсков, режисерка Г. Козютинська та інші. Під час заходу організатори оголосили про започаткування кінопремії імені засновника ініціативи *CHYSTO.DE?!* Романа Жука та про старт прийому заявок на конкурс відеоробіт природоохоронної тематики. Кінопремія присуджуватиметься у двох категоріях – короткометражний документальний фільм та соціальна реклама.

10 та 11 серпня у місті Люботин Харківської області також уперше відбувся фестиваль короткометражного кіно, покликаний надати початківцям платформу для презентації своїх робіт. Глядачі ж отримали можливість познайомитися з сучасним кіномистецтвом, а також дізнатися як створюється аматорське кіно в Україні. Тема першого конкурсу – «Нічна темрява, що погойдує занавіски». Учасники з Києва, Харкова, Одеси, Миколаєва, Львова, Івано-Франківська та інших міст змагалися у чотирьох категоріях:

«короткометражний ігровий фільм»; «короткометражний документальний фільм»; «короткометражний мок'юментарі фільм»; «короткометражний анімаційний фільм». У програмі фестивалю: перегляд відібраних до показу короткометражних фільмів; розмова про мистецтво під час війни з мисткинею Є. Зякіною; майстер-класи – з мобільної зйомки від О. Кухарчик і зі створення сценаріїв від люботинської кінооператорки Д. Стрижак.

8 серпня на екрани українських кінотеатрів вийшов документальний фільм «Яремчук: Незрівнянний світ краси» режисера А. Григоряна. Ідейницею та продюсеркою фільму стала донька Назарія – Марія Яремчук. До виходу біографічної драми вона також спродюсувала музичний альбом під назвою «RE: Yaremchuk». Кавери на хіти Назарія Яремчука представили *Jamala*, *KAZKA*, *Volodymyr Dantes*, *ADAM*, *O.Torvald*, *Balsam*, *Піанобой*, *Друга Ріка*, *IVAN NAVI* та *Tember Blanche*.

Також серед фільмів, що вийшли у широкий прокат цього місяця, документальна стрічка «Мирні люди» О. Карпович і містичний горор «Конотопська відьма» А. Колесника.

Література

30 серпня у столиці пройшла церемонія нагородження фіналістів і переможців п'ятого українсько-кримськотатарського літературного конкурсу «Кримський інжир» / *Qırım inciri*. Проект актуалізує тему Криму та кримських татар в українській літературі й сприяє появі взаємних перекладів для глибшого пізнання двох культур. Цьогорічну Інжирну промову виголосив Є. Глібовицький – директор Інституту фронтиру, викладач Українського католицького університету. Переможцями у різних номінаціях стали: Д. Гуль – «Dağ çayı. Гірський чай» («Проза про Крим українською мовою»); М. Киїк – «Bosağada beklerken» / «Чекаючи на порозі» («Проза кримськотатарською мовою»); А. Слагіна – «Дай мені не прийти» («Поезія про Крим українською мовою»); М. Мухтаров – «Tınçlıq uoq» / «Немає спокою» («Поезія кримськотатарською мовою»); А. Кендже-Алі – добірка віршів («Дитяча література про Крим»); Д. Зінедінов – «Къырым, ве Къырымнынъ энъ аджайип адамларнынъ бириси акъкъында» («Есеїстика про Крим»); М. Османов – переклад твору О. Османова «Зынджырлы медресенинъ сонъки баш мудерриси» / «Останній баш-мудеріс Зинджирли медресе» («Переклад художнього твору з кримськотатарської на українську»); Лейлек, Мамуре Чабанова – переклад твору Б. Лепкого «З-під Полтави до Бендер» («Переклад художнього твору з української на кримськотатарську»); М. Салієва (Спеціальна номінація «Слова свободи»); П. Зеті (Спеціальна нагорода «За внесок у розвиток кримськотатарської

літератури»). Церемонія нагородження, а також музичний перформанс від кримськотатарських виконавців транслювалися онлайн на фейсбук-сторінці Кримського інжиру та ютуб-каналі *Semaat*.

8 серпня у Національному музеї літератури України в Києві відбувся урочистий захід вручення мистецьких премій за 2024 рік, організований самим музеєм, Національною спілкою письменників України, видавництвом «Ярославів Вал» і Міжнародним благодійним фондом «Ліга українських меценатів». Преміями нагороджено: мовознавця, директора Інституту енциклопедичних досліджень НАН України М. Железняка, науковця, автора книги «Історія ядерного роззброєння України» Ю. Костенка й автора низки краєзнавчих, мемуарних, українознавчих книг О. Панченка (премія імені Дмитра Нитченка); письменника М. Сидоржевського (премія імені Володимира Свідзінського); авторку поетичних книг і перекладів Л. Петрову та письменника В. Терена (премія імені Бориса Нечерди); письменника Б. Гориня (премія імені Михайла Слабошпицького). Спеціальну відзнаку журі премії імені Михайла Слабошпицького здобув автор книги «Генетика по-нашому» Ю. Роговий.

27 серпня, у день народження Івана Франка, у Дрогобичі на Львівщині пройшла урочиста церемонія нагородження лауреата Міжнародної премії імені Івана Франка в галузі гуманітаристики. Ним став кандидат історичних наук, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка О. Сокирко з монографією «Козацький Марс: Держава та військо Козацького Гетьманату в добу Мілітарної революції, 1648–1764» (видавництво «Темпора»). Премію засновано, щоби заохочувати до вивчення творчої, наукової та громадської діяльності Івана Франка, а також спонукати вчених із різних країн світу проводити дослідження у галузі соціально-гуманітарних наук та україністики.

26 серпня в Ірпені на Київщині відзначено лауреатів Літературної премії Ірпеня за 2022–2023 роки (заснована 2020 року товариством «Відважних» та Інвестиційною радою Ірпеня). На розгляд журі автори надіслали 379 творів. Серед них обрано переможців у п'яти номінаціях. Тож премію отримали: В. Квітка за новелу «Блакитне свічадо» (номінація «Проза»); Н. Дьомова за збірку «Дим / Дім» (номінація «Поезія»); М. Рильський за книгу «Співучий Києве, дитя живучих століть» (номінація «За вже видані книги українських авторів»); С. Зінченко за повість «Сімак» (номінація «Література для дітей»); В. Скоростецький за новелу «Я – пілот МІ-8!» (номінація «За кращий літературний твір військовослужбовця або ветерана війни з Росією»). Окремо нагороджено М. Гусева за повість-антиутопію «Деравія: квантовий стрибок» (Відзнака за найкращу першу книгу юного автора).

31 серпня та 1 вересня у Києві відбувся перший *KyivBookMarket*. В межах «книжкового вікенду» кияни та гості міста могли не лише придбати літературні бестселери, а й насолодитися читанням на свіжому повітрі, взяти участь у дискусіях з авторами, в автограф-сесіях та у презентаціях нових видань. Серед учасників заходу – видавництва «Віват», «Фоліо», «Мистецтво», «Веселка», «Ранок», «Літера», «Школа», «Меридіан Черновіц», «Нора-Друк», «Саміт-Книга», «Видавництво Старого Лева», «ТУТ», «АртЕк», «Книголав». Особливою подією ярмарку стала благодійна акція у співпраці з міжнародним благодійним фондом «Здоров'я майбутнього». Цю гуманітарну ініціативу було спрямовано на збір книг задля підтримки проекту «Українським дітям – українську книгу» (забезпечення різножанровою літературою дітей, які були змушені переселитися, рятуючись від російської агресії).

23–25 серпня у Рівному також тривав книжковий фестиваль. Програма ярмарку була насиченою на зустрічі з українськими письменниками, ілюстраторами та книжковими експертами, що дозволило відвідувачам ближче познайомитися з творчістю таких авторів, як О. Ірванець, Ю. Журавель, А. Кокотюха, М. Маргуліс, М. Кідрук. Партнерами фестивалю стали книгарні «КнигоЛенд», «КСД», «Книгарня Андрія Кокотюхи» й інтернет-магазин «Знай наших». Долучилися до заходу й видавництва – «Ранок», «Видавництво Старого Лева», «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Фабула», «Vivat», «Наш формат» та багато інших.

18 серпня у Червонограді на Львівщині вп'яте минула книжкова толока «Червоноград читає». Цьогоріч до шахтарського містечка завітало близько ста письменників та представників видавництв із різних куточків України. В межах події працювали декілька десятків дискусійних майданчиків. Серед учасників – В. Шовкошитний, П. Мовчан, В. Габор, М. Чумарна. Для відвідувачів толоки було організовано майстер-класи, виставку вишитих рушників, концерт учасників проекту «Музика заради життя».

В Україні з'явився новий застосунок *UnderBooks*, який зібрав зразки української літератури минулого та сьогодення. Ініціаторкою за засновницею проекту виступила співачка Д. Астаф'єва. Аудіокнижки озвучили Т. Гончарова, В. Левченко, В. Скорик, Д. Заюшкіна та Д. Астаф'єва. Обкладинки створено українськими ілюстраторами та художниками С. Чічканом, М. Фенєчкіним, Н. Кравцовим, А. Пилипчук, У. Балан. Наразі *UnderBooks* містить такі твори, як «Тигролови» І. Багряного, «Культ» Л. Дереша, «Брошка гімназистки» О. Саліпи, «Історія впертого чоловіка» О. Терена, «Записки Кирпатого Мефістофеля» В. Винниченка, «Пташиний цвинтар» К. Поліщука та інші.

Бібліотечна справа. Промоція читання

18 серпня у центрі Львова пройшла акція «Книжкова площа», під час якої містяни обміняли понад 5 тисяч книг. Акцію було ініційовано Львівською муніципальною бібліотекою за підтримки Українського інституту книги. Крім безпосередньо обміну літератури, організатори підготували для відвідувачів заходу тематичну програму, яка включала, зокрема: розмову «Львів – місто літератури креативної мережі ЮНЕСКО», дискусію на тему «Література та пам'ять: хто і як говорить про новітню російсько-українську війну», а також поетичні читання, майстер-класи та показ документального фільму «Мова» режисера С. Лисенка з колекції фільмів Мережі кіноклубів *DOCU/CLUB* ГО «Докудейз».

Креативні індустрії

З 28 серпня до 4 вересня у Києві вже вдруге пройшов фестиваль *Kyiv Design Week 2024*, що репрезентує багатовимірний потенціал українського дизайну. Подія охопила до десяти локацій столиці, де свої роботи продемонстрували понад 50 учасників. Фестиваль розпочався зі вступної конференції *KDW* в *MacPaw Space*, а наступні дні були наповнені дискусіями, освітніми заходами, виставками та презентаціями артоб'єктів. Зокрема у просторі *Kooperative* презентовано мистецький проєкт «Зцілення/ Healing» від мисткині та кураторки О. Драшкаби, а також проведено панельну дискусію «Точки дотику» під кураторством *Eter Agency* про комунікацію України у світі за допомогою інструментів культури. Впродовж декількох днів на фасаді київського костелу Святого Миколая можна було побачити світову інсталяцію «Душа». Її автором став митець та світловий дизайнер М. Каблука спільно з командами *KLDS* та *Expolight*. Книгарня «Сенс на Хрещатику» познайомила відвідувачів з інсталяцією «Цей день настав» (кураторка – декораторка І. Бойченко), а також з авторами та героями видання «Традиційні ремесла у сучасному виконанні». У Музеї народної архітектури та побуту України в Пирогові живій спадщині було присвячено окрему екосистемну локацію та серію подій – *CozyWeek*: традиції, ремесло та універсальні побутові знання громади села Козіївка з Харківщини (проєкт підтримано архітектором Сашком Столовим). На Головній Локації *Ukrainian Fashion Week SS25* кураторка А. Білецька представила капсулу «ВЧАСНО» (вироби 16 українських брендів) та простір «Дизайн Свободи». Організатори фестивалю – Асоціація *Design4Ukraine* та *MacPaw*.

22–25 серпня у столиці в межах другого сезону днів сучасного дизайну відбулася виставка українського промислового дизайну і декору – *ДВРЗ Design Days*. У програмі – експозиції, інтерактивні зони, освітні лекторії та майстер-

класи. В межах експозиції представлено дизайнерські меблі, предмети освітлення, декору. Кураторкою виставки виступила К. Соколова. Крім того, в галереї «Panoptikum» відвідувачі могли познайомитися з функціональними дизайном, що на межі з мистецтвом (куратор секції – бельгійський галерист і колекціонер Ж. Ф. Деклерк). Це лімітовані речі, створені українськими авторами: колекція стільців А. Хворостяного «Хмиз»; настінний декор та вази від майстерні *Plus Object*; масштабні текстильні скульптури-тотєми мисткині О. Левчині; кінетичні скульптури від студії лабораторії *Smith & Winken* та інше.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,2. Б/т. Зам. 69. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12